

ტურიზმის ინდუსტრიის აღდგენის ტენდენციები პოსტკოვიდურ პერიოდში (იმერეთის მაგალითზე)

ციცინო დავითულიანი

გეოგრაფიის დოქტორი, აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტისა და ქუთაისის უნივერსიტეტის ასოცირებული პროფესორი, tsitsino.davituliani@unik.edu.ge

მაია აზმაიფარაშვილი

ეკოლოგიის დოქტორი, გორის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ასოცირებული პროფესორი, ქუთაისის უნივერსიტეტის პროფესორი, maia.azmaiparashvili@unik.edu.ge

საკვანძო სიტყვები: იმერეთი; კორონავირუსი; ტურიზმი; ვიზიტორები; სასტუმროები

J.E.L. classification: L83, R1

DOI: <https://doi.org/10.52244/ep.2022.24.09>

ციტირებისთვის: დავითულიანი ც., აზმაიფარაშვილი მ., (2022) ტურიზმის ინდუსტრიის აღდგენის ტენდენციები პოსტკოვიდურ პერიოდში (იმერეთის მაგალითზე). ეკონომიკური პროფილი. ტ. 17, 2(24), გვ. 118-127. DOI: <https://doi.org/10.52244/ep.2022.24.09>

ანოტაცია. კორონავირუსმა საქართველოს ტურიზმს დარტყა შორის ერთ-ერთი ყველაზე დიდი დარტყმა მიაყენა და ეკონომიკური კრიზისი გამოიწვია. ნაშრომის მიზანია საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურისა და ტურიზმის ეროვნული ადმინისტრაციის სტატისტიკური მასალების შედარებითი ანალიზისა და შესაბამისი ლიტერატურის დამუშავების საფუძველზე დავადგინოთ რამდენად შეცვალა კოვიდ 19-მა მოსალოდნელი შედეგები ტურიზმის სექტორში, მთლიანად ქვეყანაში და იმერეთის რეგიონში. კვლევისათვის გამოყენებულია საქსტატიდან და საქართველოს ტურიზმის ადმინისტრაციიდან მოპოვებული მასალა და პანდემიის პერიოდში გამოქვეყნებული პუბლიკაციები, სადაც მოცემულია COVID-19 ზეგავლენა ტურიზმის

ინდუსტრიაზე. ნაშრომი შესრულებულია სტატისტიკური, შედარებითი ანალიზის და სინთეზის მეთოდების გამოყენებით.

შესავალი

კორონა ვირუსი (COVID-19) მნიშვნელოვან საფრთხედ მოგვევლინა, როგორც გლობალური, ისე რეგიონული ეკონომიკისათვის. პანდემიის ნეგატიურმა ზეგავლენამ მსოფლიოს ეკონომიკაზე შეუქცევადი ხასიათი მიიღო და შეუძლებელი გახადა ზუსტი პროგნოზის გაკეთება დღევანდელ სწრაფად ცვლად გარემოში.

აზიის განვითარების ბანკმა 2021 წლის ანგარიშში საქართველოს ეკონომიკის 12,7%-იანი ზრდა დააფიქსირა – მრეწველობის, სოფლის მეურნეობის, მრეწველობის, მშენებლობის, ტრანსპორტისა და მომსახურების სფეროში. მიუხედავად არსებული სირთულეებისა დაფიქსირდა საერთაშორისო ტურიზმის ეტაპობრივი აღდგენაც.

ბოლო პერიოდში ტურიზმი საქართველოს ეკონომიკის ერთ-ერთ წამყვან სექტორად იქცა, მასზე მოდიოდა ქვეყნის მშპ-ის 11%. 2019 წელს შემოსული ვიზიტორების

რაოდენობამ 9,3 მლნ-ს გადააჭარბა, რაც წინა 2018 წელს 7,8%-ით აღემატებოდა. ზრდადობა ყოველწლიურად თვალსაჩინო იყო. აღნიშნულის გათვალისწინებით 2020 წლის პროგნოზით ვიზიტორთა რაოდენობის 10 მლნ-მდე გაზრდას ელოდებოდნენ, მაგრამ პანდემიამ სრულიად შეცვალა მოსალოდნელი პროგნოზები მთლიანად ეკონომიკაში და მათ შორის ტურიზმის სექტორშიც.

ძირითადი ტექსტი

COVID-19-მა ყველაზე ნეგატიური ზეგავლენა სწორედ ტურიზმის ინდუსტრიაზე მოახდინა ჩაკეტილმა საზღვრებმა და მოგზაურობის შიშმა. მსოფლიო ტურიზმის ორგანიზაციის (UNWTO) ანალიზის მიხედვით, რომელიც პოტენციურ მოდელად 2003 წელს გავრცელებულ პანდემიის SARS-ის სცენარს განიხილავდა, მსოფლიო ტურიზმი ვიზიტორების 1-3%-იან შემცირებას ელოდა, მაშინ როცა 2019 წელს გაკეთებული პროგნოზის მიხედვით ვიზიტორთა რაოდენობა 2020 წელს 3-4%-ით უნდა გაზრდილიყო, რამაც მსოფლიო ტურიზმს ჯამში 30-50\$ მილიარდამდე ზარალი მიაყენა (UNCTAD, 2020).

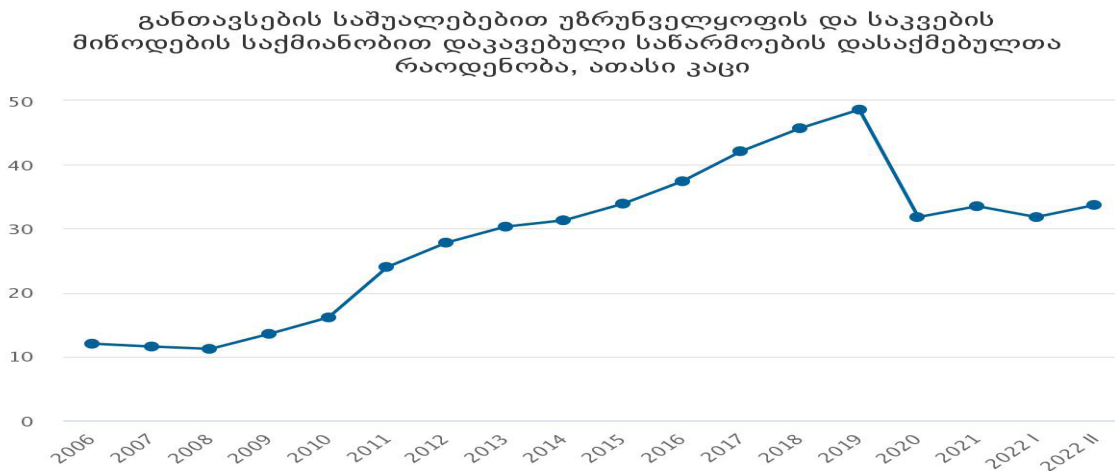
მსოფლიო ტურიზმის კრიზისმა დიდი გავლენა მოახდინა საქართველოზეც. უკვე 2020 წლის თებერვლის თვეში საერთაშორისო ტურისტთა რაოდენობა წინა წლის იგივე მონაცემთან შედარებით 0,7 %-ით შემცირდა. კლება მკვეთრი იყო მარტსა და აპრილშიც -62,3% - 94,5%, რაც დაკეტილი საზღვრებისა და შეჩერებული ფრენების ლოგიკური შედეგი იყო. კლება შემდეგ თვეებშიც გაგრძელდა და ივლისში -94,5 % მიაღწია. თუ გავითვალისწინებთ იმ ფაქტორს, რომ 2019 წლის მეორე კვარტალში ქვეყანას 1,9 მლნ ტურისტი სტუმრობდა და მათი საშუალო დანახარჯი 890 ლარს შეადგენდა, ტურიზმიდან მინიმალური დანაკარგი 2 მილიარდ ლარამდეა. ამან ირიბი მულტიპლიკაციის ეფექტი გამოიწვია მომიჯნავე დარგებზე, სასტუმროებისა და

რესტორნების ბიზნესზე (გურული, 2020:6).

ევროკავშირიდან, მეზობელი ქვეყნებიდან და ისრაელიდან შემოსული ვიზიტორები მნიშვნელოვან სეგმენტს შეადგენენ ქართულ ტურიზმში. 2019 წელს შემოსულ ვიზიტორთა სრული რაოდენობის 6.28%-ს შეადგენდნენ ევროკავშირის ქვეყნებიდან შემოსული ვიზიტორები, რაც 2018 წლის მაჩვენებელს 26%-ით აღემატებოდა. ირანელი ვიზიტორების წილი შედარებით მცირე იყო, თუმცა საერთო ვიზიტორების 1.52%-ს შეადგენდა. იგივე ტენდენცია აღინიშნა 2020 და 2021 წლებში - ირანიდან მხოლოდ 1500-1400 ვიზიტორი დაფიქსირდა.

საქართველოს ტურიზმის ეროვნული ადმინისტრაციის 2022 წლის მონაცემებით თუ შევადარებთ 2019 წლის და 2022 წლის 8 თვის მონაცემებს ასეთ სურათს მივიღებთ: ყველაზე დიდი ზრდადობა მოდის ცენტრალურ და ახლო აღმოსავლეთის ქვეყნებზე, კერძოდ: უზბეკეთზე (185%), საუდის არაბეთზე (59%), ყაზახეთზე (35%), ისრაელზე (6%). 94%-იანი ზრდადობა დაფიქსირდა ბელორუსზე. რეგიონებიდან კვლავ ლიდერობს ევროპა, მასზე მოდის 82 %, მეორე ადგილზეა შუა აღმოსავლეთი 5,1% და მესამეზე აზიურ-წყნაროკეანური სექტორი - 5%. საერთო ჯამში 2019 წლის 10 თვის მონაცემის შედარებით ანალიზით შეგვიძლია ვთქვათ, რომ 2022 წლის იგივე პერიოდში 45%-იანი კლება დაფიქსირდა, 2022/2021 წლებში 166,2%-იანი ზრდადობა, ხოლო 2022/2021 წლებში 188,5%-იანი ზრდადობა.

კრიზისი აღინიშნა არამარტო უშუალოდ ტურიზმის სექტორში, არამედ მასთან პირდაპირ და ირიბად დაკავშირებულ დარგებზეც. ტურისტების შემცირება აისახა განთავსების საშუალებების დატვირთვაზე, სარესტორნო ბიზნესზე, სავაჭრო ობიექტების ბრუნვაზე და ა.შ. ამ ბიზნესებზე ზეგავლენას ახდენდა არა მხოლოდ ტურისტების შემცირება, არამედ სხვადასხვა შეზღუდვები, რომლებიც დისტანციების დაცვას ისახავდა მიზნად (იხ. ნახ. 1).

წყარო: საქართველოს ტურიზმის ეროვნული ადმინისტრაცია (<https://gnta.ge/ge/>)

2018 წლის საქსტატის ოფიციალური მონაცემებით, მხოლოდ სასტუმროებსა და რესტორნებში 44 663 ადამიანი იყო დასაქმებული; 2019 წელს 48 634, იგივე მონაცემები 2020 წლის I კვარტალში 38 661 კაცს შეადგენდა, რომელიც მეორე კვარტალში 30 215 კაცამდე შემცირდა. გამოდის, რომ 2019 წელთან შედარებით მხოლოდ სასტუმროებსა და რესტორნებში დასაქმებულთა რიცხვი 18 ათასზე მეტი კაცით შემცირდა.

2022 წლის 2 კვარტლის მონაცემებით 33 700 კაცი იყო დასაქმებული. კაპიტალის ბრუნვა წინა 2019 წელთან შედარებით 2089.1 მლნ ლარიდან 690, 1 მლნ ლარამდე შემცირდა (2020 წლის 2 კვარტლის მონაცემები), 2021 წელს აღნიშნულ სექტორში კაპიტალის ბრუნვამ 1722,9 მლნ მიაღწია. იგივე ტენდენციებია იმერეთის რეგიონშიც 2019 წელს. აქ აღნიშნულ სექტორში 2536 კაცი იყო დასაქმებული, 2020 წლისათვის მათი რიცხვი 1725 – მდე შემცირდა, 2021 წლისათვის კი უმნიშვნელო ზრდა დაფიქსირდა და 1745 კაცი შეადგინა.

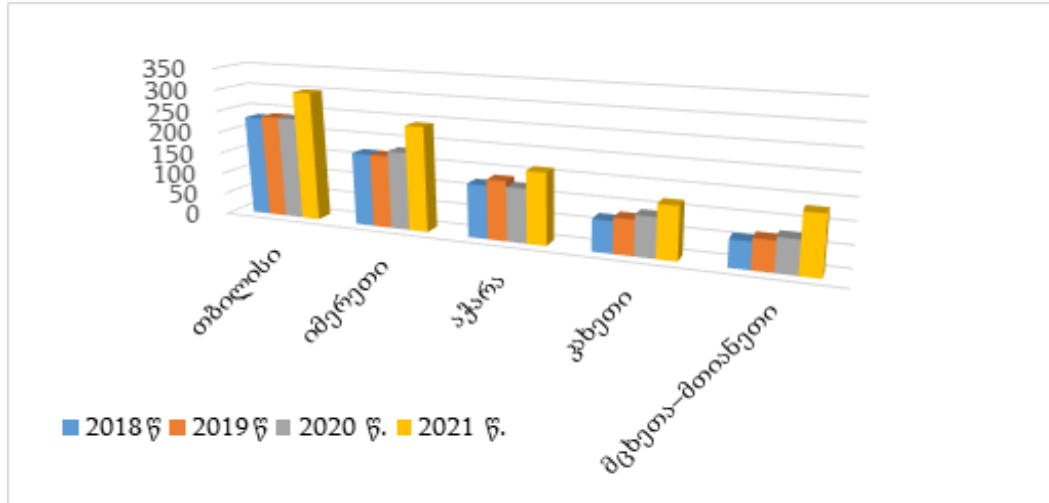
საქართველოში ადგილობრივ ვიზიტორთა მიერ მონახულებადი რეგიონების სტატისტიკური მონაცემების მიხედვით ბოლო

6 წლის განმავლობაში იმერეთს თბილისის შემდეგ მეორე ადგილი უჭირავს, ხოლო საერთო პროცენტული მაჩვენებელი 17–21% ფარგლებში მერყეობს.

2021 წელს დაფიქსირდა შიგა ვიზიტორების ყველაზე მაღალი მაჩვენებელი, როგორც მთლიანად ქვეყანაში, ისე ცალკეულ რეგიონში და მიშვნელოვნად გადააჭარბა პანდემიამდელ პერიოდს. მარტო იმერეთში 34 ათასიანი ზრდადობა დაფიქსირდა (რეგიონში არსებული მრავალფეროვანი ტურისტული რესურსების არსებობის გამო), ხოლო მთლიანად ქვეყანაში 314 ათასიანი ზრდადობა. ეს, ჩვენი აზრით, საზღვრების გადაკვეთის გამკაცრებულმა პირობებმა გამოიწვია. 2022 წლის 2 კვარტლის მონაცემებით რეგიონს 224,8 ათასი ვიზიტორი ეწვია (იხ. ნახ. 2).

ნახაზი 2

შიგა ვიზიტორების საშუალო თვიური რაოდენობის განაწილება მონახულელებული რეგიონების მიხედვით (ათასი კაცი)

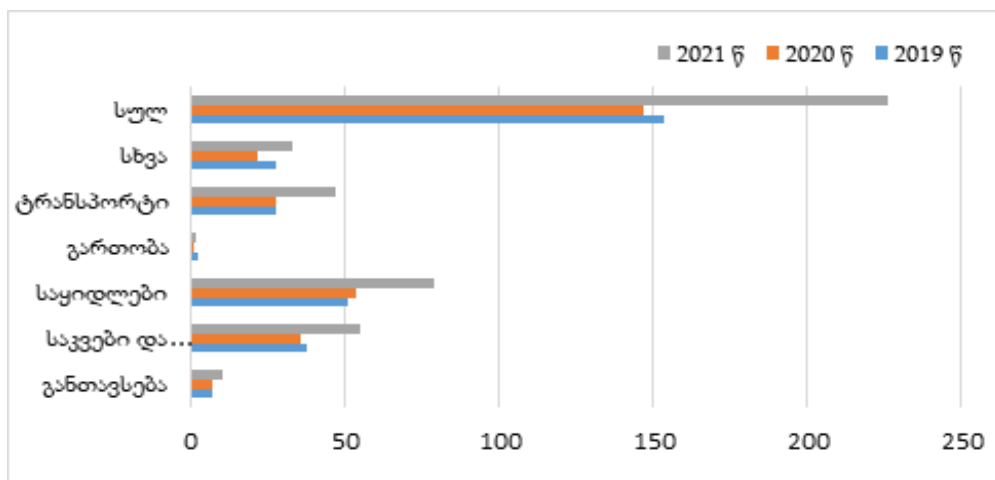

წყარო: საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური

2019–2021 წლიან პერიოდში გაიზარდა 15 წლის განხორციელებული ვიზიტებისას გაწეული და უფროსი ასაკის საქართველოს რეზიდენტი საშუალო თვიური ხარჯი კატეგორიების ვიზიტორების მიერ საქართველოს ტერიტორიაზე მიხედვით (იხ. ნახ. 3).

ნახაზი 3

საქართველოს რეზიდენტი ვიზიტორების მიერ საქართველოს ტერიტორიაზე განხორციელებული ვიზიტებისას გაწეული ხარჯები კატეგორიების მიხედვით, მლნ ლარი

წყარო: საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური

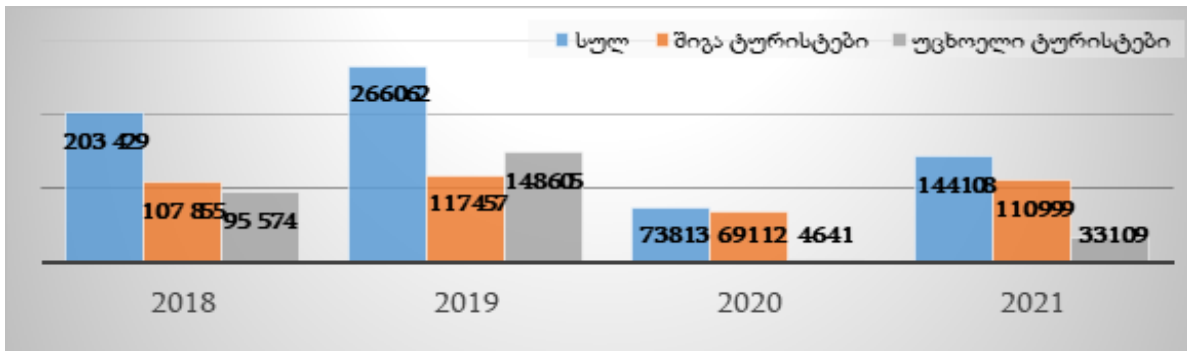
როგორც მე-3 ნახაზიდან ჩანს შიგა ვიზიტორების მიერ დახარჯული ხარჯები ქვეყნის შიგნით მნიშვნელოვნად გაიზარდა და მიაღწია 226 მლნ ლარს, რაც 73,5 მლნ-ით აღემატება იგივე მაჩვენებელს პანდემიამდე (153 მლნ ლარი). კატეგორიების ხარჯებიდან პირველ ადგილზეა საყიდლები, შემდეგ საკვები და ტრანსპორტი. განთავსება მე-4 ადგილზეა, რადგან ვიზიტორთა უმრავლესობა ადგილობრივები იყვნენ და ღამის საკუთარ სახლებში ათევენ. გაწეული ხარჯებიდან ბოლო ადგილზეა გართობა.

საინტერესოა იმერეთის რეგიონის სასტუმროებში აღრიცხულ სტუმართა

რაოდენობა პანდემიამდე და პანდემიის შემდეგ პერიოდში. 2019 წელს, წინა წელთან შედარებით, იმერეთის სასტუმროებში სტუმართა რაოდენობა 63 ათასით გაიზარდა, აქედან 53 ათასი უცხოელ ვიზიტორებზე მოდის. სრულიად განსხვავებულია 2020 წლის მაჩვენებლები, კერძოდ პანდემიით შექმნილი ეკონომიკური კრიზისის გამო შემოღებულმა რეგულაციებმა, მათ შორის საზღვრების ჩაკეტვამ მინიმუმამდე შეამცირა უცხოელი ვიზიტორების რაოდენობა და მხოლოდ 4641 უცხოელი სტუმარი დაფიქსირდა. საერთო ჯამში კი სტუმართა რაოდენობა 42%-ით შემცირდა და 73 813 შეადგინა (იხ. ნახ. 4).

ნახაზი 4

იმერეთის რეგიონის სასტუმროებში აღრიცხულ სტუმართა რაოდენობა 2018–2021 წწ

წყარო: საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური

რეგიონში შემოსული ვიზიტორების მოტივაცია პანდემიამდე და პოსტპანდემიურ პერიოდშიც %70 რეკრეაციასა და დასვენებაზე მოდის, მეორე ადგილზე საქმიანი და პროფესიული ვიზიტები, ხოლო მესამე ადგილზე მკურნალობაა.

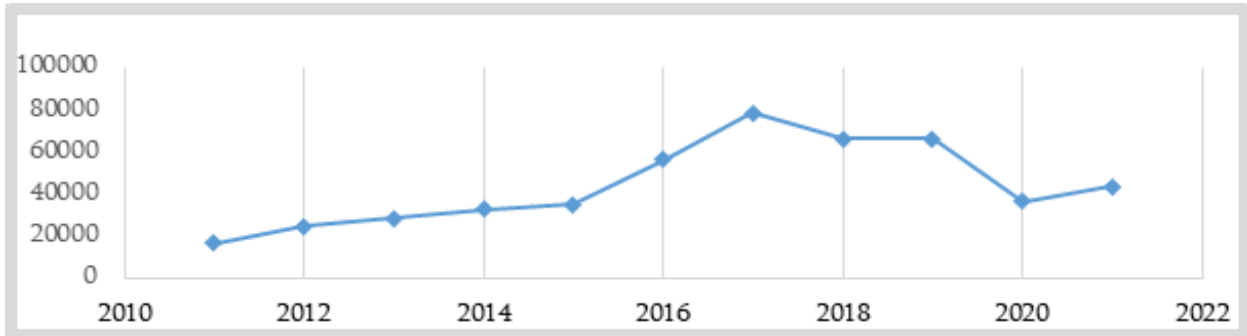
პანდემიის პერიოდში იმერეთში მოქმედებდა 6 კოვიდსასტუმრო, აქედან 5 ქუთაისში და 1 წყალტუბოში, სულ საქართველოში 261 ასეთი სასტუმრო აღირიცხა და 2020 წლის მარტიდან, 2022 წლის მარტამდე სახელმწიფოს ბიუჯეტიდან

109276896 ლარი დაიხარჯა. თითოეულ ბენეფიციარზე თავიდან 59 ლარი მოდიოდა, ბოლოს კი 120 ლარი შეადგინა. ამან ხელი შეუწყო აღნიშნული სასტუმროების უწყვეტ ფუნქციონირებას და მომსახურე პერსონალის დასაქმებას (ბიზნესფორმულა, 2022)

განვიხილოთ იმერეთის რეგიონში განთავსების საშუალებებით უზრუნველყოფისა და საკვების მიწოდების საქმიანობის ეკონომიკური მაჩვენებლები ათწლიან პერიოდში (2011–2021წწ). (იხ. ნახ. 5).

ნახაზი 5

განთავსების საშუალებებით უზრუნველყოფის და საკვების მიწოდების საქმიანობების ეკონომიკური მაჩვენებლები იმერეთის რეგიონში 2011–2021 წწ

წყარო: საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური

გრაფიკიდან ჩანს, რომ 2016 წლისათვის აღნიშნული ეკონომიკური მაჩვენებელი 16 მლნ ლარს შეადგენდა 2019 წლამდე აღირიცხა ყოველწლიური ზრდადობა და მიაღწია 66 მლნ ლარს, მაქსიმუმი დაფიქსირდა 2017 წელს 78,1 მლნ ლარი, 2020 წლისათვის 36 მლნ-მდე შემცირდა, 2021 წლისათვის კი წინა წელთან შედარებით 50%-იანი ზრდადობა დაფიქსირდა.

მულტიპლიკაციის ეფექტების გამოყენებით შეუძლებელია განთავსების საშუალებებზე მსჯელობა, რადგან სასტუმროების ბიზნესი დამოკიდებულია მრავალ რესურსზე, რომელსაც იყენებს თავისი მომსახურების სერვისისათვის (თეთრეული, საკვები, დასაბანი საშუალებები და ა.შ.). სასტუმროების დახურვა იწვევს მისი მიმწოდებლების საქმიანობის შეფერხებასაც. მულტიპლიკაციის ეფექტი დამოკიდებულია იმპორტირებულ პროდუქციის რაოდენობაზე, რაც მეტია აღნიშნული პროდუქციის წილი მიწოდებაში, მით ნაკლებია მულტიპლიკაციის ეფექტი, რადგან ნაკლები ფინანსების გადინება ხდება ქვეყნიდან (ბრეგაძე, 2021).

ამერიკული სამოგზაურო გამოცემა „Thrillist“ 13 საუკეთესო ქვეყანას აღწერს, სადაც ცხოვრებას ურჩევს ამერიკის მოქალაქეებს, რომელშიც პოპულარული ტურისტული ქვეყნების გვერდით საქართველოსაც ასახელებს. გამოცემის

ჟურნალისტი საქართველოში ჩამოსასვლელად ვიზიტორებს პროექტ „იმუშავე საქართველოდან“ გამოყენებას ურჩევს. აღნიშნულ პროექტში მონაწილეებს საქართველოს მთავრობამ სავიზო მოთხოვნები შეუმსუბუქა. (National Geographic, 2020).

ტურიზმის ეროვნული ადმინისტრაციის მონაცემებით პროექტის “იმუშავე საქართველოდან” ფარგლებში 27 აგვისტოდან 25 ოქტომბრის ჩათვლით სხვადასხვა ქვეყნის 1,100-მდე მოქალაქე დარეგისტრირდა. უნდა აღინიშნოს, რომ პროექტმა მოსალოდნელი პროგნოზი ვერ გაამართლა.

დღეს კორონა ვირუსი ფაქტობრივად დაძლეულია მსოფლიოსა და საქართველოშიც. დაიწყო ეკონომიკური წინსვლა და მათ შორის ტურიზმის სექტორშიც. იმედის მომცემი იყო ის ფაქტი, რომ მსოფლიოში ერთ-ერთმა ყველაზე გავლენიანმა სამოგზაურო გამოცემამ National Geographic-მა საქართველო და სვანეთის რეგიონი 2021 წელს მსოფლიოს 25 საუკეთესო მიმართულებებს შორის დაასახელა, რომელსაც ტურისტი პოსტპანდემიურ პერიოდში უნდა ეწვიოს. ყოველივე ზემოთ აღნიშნულის განზოგადების შედეგად, შეიძლება დავასკვნათ, რომ კორონავირუსით გამოწვეული პანდემია უპრეცედენტო მოვლენაა, რომელმაც გავლენა

მოახდინა ცხოვრების თითქმის ყველა სფეროზე მთელს მსოფლიოში. ეკონომიკის ყველაზე მეტად დაზარალებული სფერო კი არის ტურიზმი, მათ შორის სასტუმროებისა და ავიაშიმოსვლის ბიზნესი.

მუშაობის განახლების პროცესში სირთულეები წარმოიქმნა საქართველოს ტურიზმის სექტორში. შიდა ტურიზმი განახლდა განსაზღვრული განრიგით, მაგრამ საერთაშორისო მგზავრობის განახლება შეფერხდა. 2021 წლის 8 ივნისიდან სასტუმროებს ნება დართეს, განეახლებინათ მუშაობა; აღდგა საქალაქთაშორისო ტრანსპორტი. რკინიგზამ ოპერირება 15 ივნისს განაახლა. შიდა ტურიზმის გახსნის ბოლო ფაზა აღინიშნა შიდა ფრენების განახლებით 24 ივლისიდან. 8 ივლისს საქართველომ საზღვრები 5 ევროპულ ქვეყანას გაუხსნა (გერმანია, საფრანგეთი, ესტონეთი, ლიეტუვა და ლატვია). აღნიშნულ ქვეყნებთან საზღვრების ორმხრივად უპირობოდ გახსნა განაპირობა იმ ფაქტმა, რომ საქართველო მოხვდა ევროკავშირის მიერ 30 ივნისს გამოქვეყნებული სამოგზაუროდ უსაფრთხო 15 ქვეყნის სიაში. დღეისათვის საქართველოს სამივე საერთაშორისო აეროპორტში მგზავრთა ნაკადი თითქმის გაუტოლდა პანდემიამდე პერიოდს, კერძოდ 2022 წლის 8 თვის მონაცემებით – ქუთაისის აეროპორტში დაფიქსირდა 2019 წლის იგივე პერიოდის 95%-იანი, ბათუმის აეროპორტში – 94%-იანი, ხოლო თბილისის აეროპორტში – 74%-იანი აღდგენა.

რეგიონში ტურიზმის აღორძინებას ხელი შეუწყო იმან, რომ ოფიციალურად გაიხსნა ქუთაისის საერთაშორისო აეროპორტი ახალი ტერმინალით, 6-ჯერ გაზრდილი ტერიტორიითა და 4-ჯერ გაზრდილი გამტარუნარიანობით, უახლესი სერვისებით. თუ ძველი ტერმინალი წელიწადში 000 600 ვიზიტორის მიღებას ახერხებდა ახლა 2,5 მილიონ ტურისტს უმასპინძლებს, აქვს 7 გასასვლელი და საათში 1200 ზე მეტი მგზავრის გატარებას შეძლებს შეუფერხებლად.

პოსტპანდემიის პირობებში მიმდინარეობს

ტურიზმისა და მისი ცალკეული სექტორის გამოცოცხლება, როგორც საქართველოში, ისე მთლიანად მსოფლიოში. იმედის მომცემია 2022 წელს საქართველოში შემოსული ვიზიტორების რაოდენობა, კერძოდ ტურიზმის ეროვნული სააგენტოს მონაცემებით 2022 წლის მარტში 484 211 ვიზიტორი შემოვიდა, რაც 210,6%-ით აღემატება წინა წლის ანალოგიურ მაჩვენებელს და 2019 წლის მარტის თვის 48,5%-ს შეადგენს. 2022 წელს ყველგან, მათ შორის საქართველოშიც დაიწყო ტურიზმის სექტორის სწრაფი აღდგენა. ტურიზმის აღდგენის დაჩქარებული ტემპი ჩვენს ქვეყანაში 2022 წლის მაისიდან დაფიქსირდა. 2022 წლის პირველ ნახევარში 2019 წელთან შედარებით ტურისტული ვიზიტების 56,8%-იანი ზრდადობა დაფიქსირდა, ივნის-აგვისტოში კი 78,7%-იანი ზრდადობა. უფრო სწრაფად აღდგა ტურიზმის შემოსავლები, კერძოდ 2022 წლის პირველ ნახევარში 78,3%-იანი, ხოლო ივლის-აგვისტოში 123,6%-იანი ზრდადობა დაფიქსირდა, რაც მიგრანტების შემოდინებითა და მაღალი ინფლაციით აიხსნება. ამასთანავე სასტუმროების შემოსავლები უფრო სწრაფად აღდგა რეგიონებში, ვიდრე დედაქალაქში. ერთ-ერთი მიზეზი შიდა ტურიზმის გაზრდითაა გამოწვეული. პანდემიამ ინვესტორთა ინტერესები შეამცირა, რამაც საშუალო და დიდი ზომის სასტუმროების მშენებლობის პროცესი შეანელა.

სს საქართველოს ბანკის ჯგუფის „Galt & Taggart“ მიერ ჩატარებული კვლევის შედეგად კეთდება პროგნოზი, რომ 2022 წლის ბოლოსათვის მოხდება ტურიზმის სრულად აღდგენა პანდემიამდე დონესთან, ხოლო 2023 წლისათვის 10%-იანი ზრდადობა დაფიქსირდება. ამასთან საქართველოს ტურიზმის სექტორმა აქცენტი უნდა გააკეთოს ისეთ მაღალშემოსავლიანი მიმართულებების განვითარებაზე, როგორცაა ღვინის, ზამთრის. საკურორტო და MICE ტურიზმის განვითარებაზე (ტურიზმის მიმოხილვა, 2022).

დასკვნა

საქართველოს, როგორც ღია ეკონომიკის ქვეყანას, რომელიც მნიშვნელოვნად არის დამოკიდებული საერთაშორისო ტურიზმიდან შემოსავლებზე, ვაჭრობაზე, ინვესტიციებზე და ფულად გზავნილებზე, შეზღუდული შესაძლებლობა აქვს, დამოუკიდებლად გაუმკლავდეს მსოფლიო პანდემიის გლობალურ ეკონომიკურ შედეგებს. ჯერ ნაადრევია კოვიდ-19-ის ეკონომიკური და სოციალური ზეგავლენის სრულად შეფასება. თუმცა, ვირუსის ზემოქმედების მამუტაბები მეტ-ნაკლებად ცხადია. ნელ-ნელა ხდება ტურიზმისა და მისი ცალკეული სექტორის გამოცოცხლება.

ქვეყნის ეკონომიკის სწრაფი აღდგენიდან გამომდინარე სამთავრობო პროგრამაში „ევროპული სახელმწიფოს მშენებლობისთვის 2021-2024“ ჩამოყალიბდა ახლებური ხედვა ტურიზმის განვითარების სფეროში. დოკუმენტში აღნიშნულია, რომ ტურიზმი და მომიჯნავე ინდუსტრიები არის ყველაზე დაზარალებული პანდემიის შედეგად. ტურიზმის განვითარების ახალი სტრატეგია დაეფუძნება დივერსიფიკაციისა და ხარისხობრივი გაუმჯობესების მოთხოვნებს.

იმედია, ზემოაღნიშნული ტენდენციები გაზრდის ვიზიტორთა ნაკადებს და მათ მიერ გაწეულ ხარჯებს, არამარტო მთლიანად ქვეყანაში, არამედ ცალკეულ რეგიონში და მათ შორის იმერეთშიც. ყველაფერი ერთად კი ხელს შეუწყობს პანდემიით გამოწვეული ეკონომიკური კრიზისის დაძლევას.

ლიტერატურა

1. ბრეგაძე გ., (2021) – COVID-19-ის ეფექტი ტურიზმის ინდუსტრიაზე 2020 წელს. საქართველოს ახალი ამბების სააგენტო (GHN). URL:<https://www.ghn.ge/news/257316-covid-19-is-efekti-turizmis-industriaze-2020-tsels> (გადამოწმებულია 8.11.2022)
2. გურული ი., (2020) – პანდემიის მიმოხილვა: ეკონომიკური ზეგავლენა და შედეგები საქართველოსთვის. ეკონომიკური პოლიტიკის კვლევის ცენტრი (EPRC). თბილისი URL:<https://eprc.ge/wp-content/uploads/2022/02/>

[covid19georgia_geo.pdf](https://www.economicprofile.org/pdf/e29bc5229867b6a6a528cc51b35821eb.pdf)

(გადამოწმებულია 8.11.2022)

3. დავითულიანი ც. (2020) – COVID-19-ის გავლენა საქართველოს ტურიზმის სექტორზე. ეკონომიკური პროფილი. ტ.15, N1(20), გვ.53–43 URL:<http://economicprofile.org/pdf/e29bc5229867b6a6a528cc51b35821eb.pdf> (გადამოწმებულია 8.11.2022)
4. ეკონომიკური პოლიტიკის კვლევის ცენტრი(EPRC).COVID-19ეკონომიკურიშედეგები მსოფლიოსა და საქართველოსთვის. 2020, გვ.9 https://eprc.ge/wp-content/uploads/2022/02/covid_fin-geo.pdf (გადამოწმებულია 8.11.2022)
5. კოვიდ-სასტუმროებზე ბიუჯეტიდან ლ109 მილიონზე მეტი დაიხარჯა - დეტალები. ბიზნესფორმულა. URL:<https://businessformula.ge/News/7938>, 29.03.2022 (გადამოწმებულია 8.11.2022)
6. საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური – URL:<https://www.geostat.ge/ka>
7. საქართველოს ტურიზმის ეროვნული ადმინისტრაცია– URL:<https://gnta.ge/ge/>
8. სამთავრობო პროგრამა „ევროპული სახელმწიფოს მშენებლობისთვის 2024-2021“. URL:www.gov.ge/files/68_78117_645287_gov-programme2021-2024.pdf (გადამოწმებულია 8.11.2022)
9. Asian Development Bank (2020) The Economic Impact of the COVID-19 Outbreak on Developing Asia. URL:<https://bit.ly/2UpeGe9> (გადამოწმებულია 8.11.2022)
10. United Nations -UNCTAD (2020). The Coronavirus Shock: a Story of Another Global Crisis Foretold and What Policymakers Should Be Doing about It. URL: <https://bit.ly/2WwcW5O> (გადამოწმებულია 8.11.2022)
11. Destinations on the rise for 2021. URL:<https://www.nationalgeographic.com/travel/features/best-of-the-world-2021/> (გადამოწმებულია 8.11.2022)
12. Galt & Taggar (2022) Tourism overview. URL:https://api.galtandtaggart.com/sites/default/files/2022-09/report/tourism-overview_september-2022_eng_final.pdf; (გადამოწმებულია 8.11.2022)